

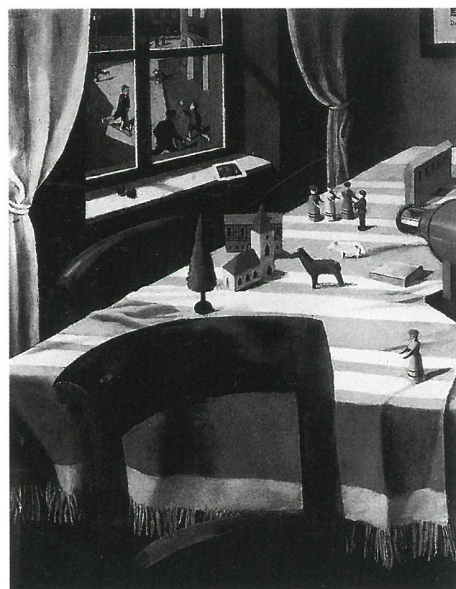
Kontuly Béla (1904-1983)

Szamovár csészével, 1935

Olaj, vászon, 70,5x60,5 cm
Jelezve jobbra lent: Kontuly Béla 1935

Hátoldalán Nemzeti Szalon 361. számú
címké és NSZKE körbélyegzője

Kikiáltási ár: 4 800 000 Ft / 18 113 EUR

Wilhelm Schnarrenberger: Gyerekszoba, 1925, magántulajdon

Rudolf Wachter: Csendélet kaktusszal és szentfigurával, 1926, magántulajdon

A római ösztöndíj hatása Kontuly Béla festészetére

A festmény Kontuly Béla festői oeuvre-jének legvonzóbb periódusából való, a római ösztöndíjas éveket közvetlenül követő, igen termékeny időszakból, azaz a harmincas évek közepéről. A művész ekkor túl volt már első jelentős pesti gyűjteményes tárlatán, melyet az Ernst Múzeumban rendezett 1932-ben, és épp készült következő gyűjteményes bemutatkozására, amelyre ugyanott került sor 1936 februárjában. (Az 1936-ban kiállított művei között két „Csendélet” szerepelt 400 P értékben.)

Kontuly szamováros csendélete szemléletesen tükrözi azokat a tapasztalatokat, művészi élményeket, amelyek Rómában a vele párhuzamosan kint tartózkodó művész-, és műtörténész ösztöndíjasokkal való megismerkedése, eszmecseréi révén és a római, velencei kiállításokon látottak alapján döntőnek bizonyultak számára ahhoz, hogy 1931-32-ben egészen új stílusú, friss formanyelvű, olyan európai szintű művekkel jelentkezzen, mint az Árvák vagy pszeudo-konstruktív *Önarcképe*. Ugyanakkor új festményei kapcsán nem csupán a római tartózkodás hatását kell kiemelni, de a Neue Sachlichkeit, sőt a francia art-deco formakészletének, kifejező eszközeinek szabatos ismeretét is. Szamováros csendéletén – hasonlóan két évvel korábbi narancsos csendélethez (Kieselbach Gyűjtemény) – a formák egzakt megjelenítésére, a határozott körvonalak éles színkontrasztokkal történő kiemelésére, valamint a lazúrosan felépített festékrétegekkel klasszikus módon kialakított, „mívesen” sima felülethez törekedett. Azaz pontosan követte azt a gondosságot és türelmet igénylő technikát, amely például T. de Lempicka vagy Otto Dix festményein is megfigyelhető. Ezekről a festőktől – bár erős színeket alkalmaztak – a húszas években már távol állt az expresszionizmus én-kivetítő hevesége. Érzékiségük a tárgyiasság minél összefogottabb, jellemzőbb kifejezéséből táplálkozott, amelyet végletesen nyugodt, pontos megfigyelés, „hűvös pillantás” vezérelt.

A kompozicionális bravúr

A harmincas évek közepén Kontuly Béla festményei finom színkezelésükkel, aprólékosan mérlegelt kompozícióikkal tűntek ki. *Szamováros csendélete* leginkább a megjelenített tárgyak egyszerű elrendezésével, még inkább puritán, mégis kifinomult visszaadásukkal fejt ki szuggesztív hatását. A kompozicionális bravúrt a gondos festésmód és színválasztás nyomatékosítja. A vörösbé hajló narancsszínű csészék előtérbe kerülése csak részben az elhelyezésüknek köszönhető, sokkal erősebb a drapéria számtalan kék árnyalatával való kontrasztjuk. A szamovár és a doboz tetejére állított cukortartó modern („konstruktivista”) kialakítása nyugtalanító ellenpontozása a csendélet klasszikus beállításának, tradicionális kivitelezésének. Az ablakmegoldás célja az ábrázoltak az absztrakt belső tér és a természetes környezet közé történő beillesztése. A képtéma Kontuly csendéletén épp erre a tájrészletre való rápillantással alakult át. A teáskészlet helyett a fodrozódó drapéria széles, színes sávmintája került a középpontba, amelynek dominanciáját épp a megművelt földszávok ritmusa mélyíti el.

Mivel egyelőre dokumentumokkal nem bizonyítható, hogy ebben az időben Kontuly járt-e Párizsban vagy a németországi művészeti központokban, ezért különösen izgalmas kérdés, vajon milyen médiumokon keresztül jutott el hozzá és ösztöndíjas társaihoz, s hatotta át a húszas-harmincas évek fordulóján – olykor egészen meglepő mértékben – festészetüket a divatossá vált új tárgyilagos kifejezésmód. Műveik tükrözik a legjobban, hogy ezek a művészek milyen fontosnak is tartották a kortárs európai festészet eredményeinek megismerését, sőt kipróbálását, átültetését a hazai környezetbe.

Bizzer István

